

Natașa Raab în *Elena Andreevna*
— sentimentul inefabil cu care e
susținută starea de tulburare

că, o complexitate a reacțiilor și o altitudine spirituală rar întâlnite. Nici nu-mi amintesc ca ea să fi ocupat vreodată, într-o reprezentare românească a piesei, un atare loc înalt în compoziția spectaculară și în dispozitivul tipologic al scenei.

Realizarea se datorează, firește, autorului — care i-a construit psihologia, regizorului — ce a situat în mod original coordonata esențială a mizanscenei în sufletul și în cugetul eroinei, neîndoielnic farmecului și eleganței artistei, dar mai cu seamă inteligenței și reflexivității ei, sentimentului inefabil cu care susține starea de tulburare în toate aparițiile, în spectacolul craiovean de performanță artistică, *Unchiul Vanea*.

Valentin SILVESTRU

Schimbare de registru

În primăvara lui 1989, actorii Craiovei au onorat scena Teatrului Național din București, cu spectacolele *O scrisoare pierdută* și *Unchiul Vanea*. Au venit unul după altul doi autori, atât de diferiți în fond, care au verificat posibilitățile

trupei craiovene: unul mălițos și satiric, altul delicat și liric. Teatrul Național craiovean a făcut față datorită actorilor: săi acestei dificile schimbări de registru. Esențialul n-a fost încă spus: ambele spectacole au fost strălucite ca interpretare, fără fastul inutil al montărilor împovărătoare. *Scrisoarea pierdută*, care este de fapt o reluare cu o distribuție parțial modificată, a impus prin soliditatea interpretării. Deși iubitor și el de artificii, regizorul Mircea Cornișteanu este în primul rînd servul textului. Odată acesta susținut în spiritul său, sînt posibile și ornamentele. De această dată însă ornamentele au lipsit aproape cu totul. Spectatorul s-a întâlnit cu textul lui Caragiale, în splendida lui decizie și nuanță, trăit și jucat cu încredere în misiunea veche a teatrului și a actorului: o adevărată restituire în care a strălucit neîndoielnic Ilie Gheorghe într-un *Cațavencu* antologic, după cum și cuplul Farfuridi și Brănzovenescu, ca și toată trupa care a urcat scindurile scenei bucureștene cu *Scrisoarea pierdută*. A fost un succes pe care-l merita scena unui Teatru Național, îl merita desigur I. L. Caragiale, publicul bucureștean și cu atît mai mult o echipă de artiști care înțelege menirea unui Teatru Național.

Seara cu *Unchiul Vanea* a fost cu totul surprinzătoare. Nici unul din actorii primului spectacol nu s-a aflat în cel de al doilea. O distribuție întreagă, independentă, consacrată lui Cehov. Și aici o remarcabilă înțelegere a textului, adică a elementului uman pe care acesta îl aduce pe scenă. E vorba de oameni neînsemnați, de o lume căzută într-un fund de țară, unde se petrec fapte, în fond, atît de banale. Cehov face parte dintre cei care au știut să arate cît de viu este faptul banal, pentru că a urmărit viața care se ascunde în spatele cenușului.

Îl prinde sau nu-l prinde, zicea Caragiale. Un spectacol ține de tonul lui. Echipa craioveană a găsit tonul, începînd de la scenografie și terminînd cu detaliile spectacolului. Partiturile delicate și dificile ale piesei au fost pline în interpretarea craioveană. Pare atît de greu de găsit un „unchi Vanea“, cînd citești piesa. Mircea Cornișteanu l-a găsit în Valer Dellakeza, iar Valer Dellakeza a fost un adevărat „unchi Vanea“, sensibil, inspirat, fără a greși vreodată nota, un actor de o mare eleganță și siguranță scenică. Dacă un spectacol cu *Unchiul Vanea* nu se poate fără un unchi Vanea, minunat, este la fel de imposibil fără cele două fete care constituie extremele de raportare ale nefericitului Vanea. Fără Diana Gheorghian în Sonia, fără Natașa Raab în Elena, spectacolul n-ar fi fost cu puțință. Cele două absolute de institut au intrat dintr-o dată

în marele repertoriu, arătându-se la înălțimea lui. Diana Gheorghian, cu un plus de adâncime a trăirii, Natașa Raab, cu o anume finețe de expresie, dar amindouă autentice, sintfocul viu al unui spectacol atât de pretențios, pentru că cere imperativ ca toate cele patru roluri centrale să fie jucate la aceeași tensiune. Al patrulea este Astrov, nădejdea și nefericirea Soniei, interpretat aici de Tudor Gheorghe, a cărui performanță este de a susține un rol care nu-i vine mânușă la același diapazon ridicat cu ceilalți eroi al patruleterului Elena, Vanea, Sonia. Desigur că un spectacol Cehov la noi, unde există o tradiție și o exigență Cehov, suportă lungi analize și subliniem aici în primul rând autenticitatea și capacitatea de sugestie.

O traducere, se spune, este o trădare. A traduce scenic un mare dramaturg constituie mereu un risc. Dar nici Caragiale, nici Cehov n-au fost „trădați” de artiștii craioveni, înțelegând prin acest plural toată trupa deplasată la București. Ambele spectacole indeamnă către o altă încheiere: cât de importantă este cunoașterea de către regizor a posibilităților actorilor. Cît de important este pentru un regizor să lucreze vreme îndelungată cu o trupă de actori pe care ajunge să-i cunoască și să-și cunoască. A fost un tur-neu demn de un Teatru Național.

Mihai UNGHEANU

Un spectacol memorabil

Așa cum orice actor care se respectă visează un Hamlet, tot așa orice regizor ambițios vrea să pună un Cehov. Dar, nu orice actriță ofilită, trecută de a doua tinerețe, palidă și blondă nenaturală, poate transmite publicului fiorul și oumplicita suferință la pierderea unei livezi de vișini, așa cum nu orice regizor are în el inefabilul cîntar cu care se măsoară echilibrul tulburător dintre tragic, comic și liric al textului cehovian. **Unchiul Vania**, de pildă, e mai mult decît un lamento la amurgul unor vieți irosite, strigătul de disperare împotriva porților și ușilor închise pentru niște bieți oameni nevinovați, care au încercat totul și cărora nu le-au mai rămas decît durerea și resemnarea. **Unchiul Vanea** și **Astrov** au în ei tot ce e omenesc posibil: vocația de a visa frumos și îndrăzneț, generozitate, onestitate, plăcerea alcoolului, cinismul adevărului, fiorul iubirii neîmpărtășite, puterea resemnării definitive. Dar cum să spui toate astea prin gura unui singur om, în așa fel încît lumea să-l creadă, să-l înțeleagă și să păstreze, la final, o lacrimă de emoție și compătimire? Că actorul trăiește prin regizor și regizorul prin

actor e perfect adevărat. Misterul artei teatrale moderne e ca acest cordon ombilical să nu se vadă și să nu se simtă. Or, tocmai aici e performanța regizorului Mircea Cornișteanu și a actorilor Teatrului Național din Craiova: ei au creat un spectacol (memorabil) din care au lipsit ostentația și „teatralitatea”, jocul a avut simplitatea tulburătoare a artei adevărate. Atît de sincer a fost jocul lor încît, acum, la o lună după ce am văzut spectacolul, nu țin neapărat să-mi aduc aminte costumele lor, decorul sau muzica ce-i însoțea. Mi-au rămas în memorie chipurile lor de oameni prizoniți de viață, vocile lor adînc suferinde, nețărnută stupefacție în fața unei perspective mai urite și mai rele decît însăși moartea.

Da, cred că aceasta este ceea ce m-a impresionat cel mai mult la spectacolul craiovean: cehovismul său.

Ion BAIIEȘU

Maeștrii cuvintelor

Recentul turneu al Teatrului Național din Craiova la București a fost un triumf. În mod deosebit s-a bucurat de succes spectacolul cu piesa **Unchiul Vanea** a lui Cehov. Ou tot complexul lor de superioritate, bucureștenii i-au aplaudat minute în șir pe craioveni și l-au chemat la rampă pe regizor.

Regizorul a reușit să creeze impresia că personajele din **Unchiul Vanea** vorbesc și vor vorbi la nesfârșit, ridicarea și apoi căderea cortinei delimitînd doar o secvență din acest neînterupt flux verbal. Tandrețea, ura, plictiseala, exasperarea, regretul, deznădejdea, ardoarea, speranța, implorarea — totul se petrece la nivelul cuvintelor. Personajele rămîn inerte, fixate pentru totdeauna în solul unei condiții date, iar deasupra lor turbulenta și inepuizabila emisie sonoră configurează schimbări care nu schimbă nimic, împușcături din care nu moare nimeni, mari iubiri care nu se realizează. Contribuția scenografiei (Ștefania Cenean) este remarcabilă, înfățișîndu-ne un spațiu distorsionat de unduirile unor perdele străvezii, la limita dintre realitate și vis, dintre esență și aparență.

Un specialist în cuvinte detronat din poziția de idol al familiei, Serebriakov (Constantin Sassu), devine ținta atacurilor din ce în ce mai nemiloase ale unui demistificator, „unchiul Vanea” (Valer Dellakeza — excepțional în rolul său), care însă și el opune cuvintelor tot cîvinte. Insuși „omul de acțiune”, medicul Astrov (interpretat cu siguranță și de la un moment dat cu strălucire de Tudor Gheorghe) nu face decît să pove-